

**Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка**

**Кафедра археології, спеціальних історичних і
правознавчих дисциплін**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Археологія України, українська
Викладачі	Баженов Олександр Львович
Профайл викладачів	https://kaf-asipd.kpnu.edu.ua/?page_id=301
E-mail:	bazhenov.oleksandr@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=966
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін: щопонеділка 13:30 – 14:30

2. Анотація до курсу

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Археологія України» складена відповідно до освітньо-професійної програми Середня Освіта (Історія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Археологія – наука, що вивчає історію людства за матеріальними останками діяльності людей. Вона досліджує старожитності шляхом археологічних розкопок. Дисципліна «Археологія України» спрямована на те, щоби ознайомити здобувачів вищої освіти з головними археологічними культурами та їх пам'ятками, котрі існували на теренах України починаючи від найдавніших часів (біля 1 млн р. тому) до часів пізнього середньовіччя. Окрім знайомства з матеріальною культурою, цікавим будуть й історичні реконструкції, які дозволять краще зрозуміти такі аспекти як міграційні процеси у давнину, причини змін археологічних культур, контакти між давнім населенням, що мали свій вияв у матеріальній культурі, етнічні процеси, що базуються на даних антропології та палеогенетики тощо і все це – очима археології!

Отже, шановні здобувачі вищої освіти, Вашій увазі пропонується цікава й захоплююча дисципліна, яка дасть змогу вам поглибити знання з давнього минулого України.

3. Мета та цілі курсу

Сформувані у студентів науковий підхід у вивченні старожитностей стародавньої історії України, ознайомити їх з основними досягненнями сучасної археологічної науки як у теоретичному, так і методичному напрямках, з її провідними установами і фаховими науковими виданнями, специфічною термінологією, системою наукового апарату. Закласти платформу для подальшого накопичення наукового і практичного досвіду і використання його у майбутній роботі істориків – випускників глибоке усвідомлення студентами місця, сутності і призначення курсу.

Також **цілями курсу** є ознайомлення студентів з археологічними культурами, що існували на території України від найдавніших часів до пізнього середньовіччя включно; дати студентам уявлення про методи археологічного дослідження; знайомство з матеріальною та духовною культурою давнього населення України тощо

4. Формат курсу

Стандартний (очний, заочний)

5. Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки фахівців здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти повинні набути наступних компетенцій:

Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК 02	Здатність вчитися і бути сучасно навченим
	ЗК 03	Здатність критично та креативно мислити, виявляти ініціативу і мотивувати людей та рухатися до спільної мети, а також навчатися протягом всього життя.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК 05	Здатність до аналізу та синтезу джерел та наукових відомостей з історії України та краєзнавства для використання у практичній професійній діяльності. Володіння основами наукових досліджень у професійній діяльності
	СК 06	Здатність до застосування в історичних дослідженнях базових знань з курсу археологія.
	СК 07	Оперування у професійній діяльності базовими знаннями про особливості розвитку людства у період Стародавньої історії.
	СК 14	Оволодіння теоретичними основами наукового дослідження та навчальним матеріалом базових дисциплін для виконання курсових та дипломних проектів.

7 - Програмні результати навчання		
	ПРН 09	Практично застосовувати знання та набуті вміння з методики викладання історії у професійній діяльності.
	ПРН 10	Застосовувати знання з курсу археології, та архівно-музейної справи у професійній діяльності.
	ПРН 12	Вміти аналізувати сучасні історіографічні концепції у розумінні середньовіччя і феодалізму; характеризувати джерела формування середньовічної цивілізації; аналізувати основні етапи її розвитку; аналізувати особливості матеріального життя та суспільних відносин епохи середньовіччя; виділяти причини і наслідки історичних подій середньовічної історії; оцінювати факти середньовічної історії та оперувати ними.
	ПРН 15	Застосовувати набуті теоретичні знання з історії та методики викладання фахової дисципліни у педагогічній практиці.
	ПРН 16	Вміти розкривати сутність досліджуваної проблематики у навчальних та науково-дослідницьких проектах з дотриманням академічних вимог до їх оформлення та виконання.
	ПРН 19	Демонструвати системні знання та практичні навички з дисциплін передбачених даною ОПП та навчальним планом.
	ПРН 20	Вміти використовувати у професійній діяльності спеціальну історичну термінологію, користуватися фаховою науковою літературою та джерелами.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	
Освітня програма, спеціальність	014 Середня освіта (Історія) галузі знань 01 освіта/Педагогіка	
Рік навчання/ рік викладання	2023-2024/2024	
Семестр вивчення	другий	
нормативна/вибіркова	нормативна	
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС	
Загальний обсяг годин	150 год.	
Кількість годин навчальних занять	60 год.	
Лекційні заняття	34 год.	
Практичні заняття	0 год.	
Семінарські заняття	26 год.	

Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна та індивідуальна робота	90 год.	
Форма підсумкового контролю	екзамен	

7. Пререквізити курсу

Вивчення дисципліни «Археологія України» передбачає базові знання у студентів, які вони отримали у школі вивчаючи курс історичних дисциплін, зокрема «Історію України» та «Всесвітню історію», а також набуті знання з дисциплін «Спеціальні історичні дисципліни», «Історія Стародавнього Сходу».

8. Технічне і програмне забезпечення

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення: проектор та ноутбук/персональний комп'ютер для презентацій у форматі MS Power Point, перегляду відеоматеріалів.

9. Політики курсу

Письмові роботи. Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (реферат, модульну контрольну роботу (МКР)).

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

10. Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль	МКР	Самостійна робота (ІНДЗ)	Екзамен	Сума
20	30	10	40	100

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за рейтинговою системою зі 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F) та національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, не зараховано).

Зі 100 балів, студент впродовж семестру може набрати максимально 100 балів, з яких:

20 – поточне оцінювання

30 – виконання студентами модульної контрольної роботи

10 – виконання студентами самостійної роботи 40 – складення екзамену.

Кінцева оцінка успішності студента формується шляхом додавання балів, що студент отримав за участь в роботі впродовж семестру та балів, який студент отримав на екзамені. Кінцева оцінка набуває вигляду як за національною шкалою, так за 100-бальною шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F). Студент вважається допущеним до підсумкового контролю при умові: обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх семінарських занять, виконання самостійної роботи, що передбачена навчальним планом дисципліни.

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни. Розподіл балів, які отримують студенти:

1-3 бали (початковий рівень). Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Слабко усвідомлюється мета навчально-пізнавальної діяльності, даються відповіді лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні».

4-6 балів (середній рівень). Студент володіє початковими знаннями з антропології, знає близько половини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу з історії первісного суспільства викликає певні труднощі.

7-9 балів (достатній рівень). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій з історії первісного суспільства, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з історії первісного суспільства.

10-12 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з історії первісного суспільства. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал з історії первісного суспільства в усній та письмовій формі.

Базова література до дисципліни:

1. Баран В. Д., Баран Я. В., Зарубинецька культура. Історичні витоки українського народу. Київ : Генеза, 2005. 208 с.

2. Баран В. Д. Ранні слов'яни між Дністром і Прип'яттю. Київ: Наукова думка, 1972. 244 с.

3. Винокур І.С., Телегін Д.Я. Археологія України: Підручник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. 480 с.

4. Граков Б.Н. Ранний железный век (культуры Западной и Юго-Восточной Европы). Москва Ж Изд-во Московского университета, 1977. 235 с.
5. Даниленко В. Н. Неолит Украины: Главы древней истории Юго-Восточной Европы. Київ : Наукова думка, 1969. 259 с.
6. Дараган М. Н. Начало раннего железного века в Днепровской Правобережной Лесостепи: монография. Київ : КНТ, 2011. 848 с.
7. Залізняк Л.Л. Археологія України: Навчальний посібник. Київ : Либідь, 2005. 504 с.
8. Залізняк Л.Л. Фінальний палеоліт і мезоліт континентальної України. Культурний поділ та періодизація // Кам'яна доба України. Вип. 8. Київ: Шлях, 2005. 184 с.
9. Манько В.О. Неоліт Південно-Східної України. Київ : Шлях, 2006. 280 с.
10. Ситник О.С. Середній палеоліт Поділля. Львів : Інститут українознавства ім І. Крип'якевича НАН України, 2000. 372 с.
11. Скрипкин А.С. Кочевники Евразии и древние цивилизации: проблемы взаимодействия (актуальные проблемы исторического исследования) [Текст] : учеб. пособие. В 2 ч. Ч. I. Ранний железный век. Волгоград : Изд-во ВолГУ, 2018. 198 с.
12. Чабай В.П. Средний палеолит Крыма: стратиграфия, хронология, типологическая вариабельность, восточно-европейский контекст. Киев : Шлях, 2004. 324 с.
13. Черныш А. П. Археология Прикарпатья, Волыни и Закарпатья (каменный век). [Р. Т. Грибович, Л. Г. Мацкевой, Н. А. Пелещин и др. ; редкол.: (отв. ред.) и др.]. Киев: Наук. думка, 1987. 129 с.